

مذاکرات مجلس

دوره ششم تقنینیه

صورت مجلس یوم سه شنبه ۳ آبان ۱۳۰۵ مطابق ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۴۵

جلسه ۲۲

تشکیل و صورت مجلس یوم یکشنبه اول آبان ماه قرائت و تصویب شد.

غائبین با اجازه — آقایان: حاج آقا رضا رفیع. علی خان اعظمی

مجلس یوم سه شنبه ۳ آبان / ۱۳۰۵ مطابق ۱۸ ربیع الثانی

۱۳۴۵

مجلس دو ساعت و ربع قبل از ظهر به ریاست آقای تدین

شیخ علی دشتی. میرزا حسین خان دادگر. میرزا اسمعیل خان نجومی. غائبین بی اجازه - آقایان: محمدولی خان اسدی، میرزا ابراهیم خان قوام. محمد هاشم میرزا افسر. میرزا حسن آقا آقازاده میرزوار. غلامحسین میرزا مسعود. لطف الله خان لیقوانی. دکتر رفیع خان - والی زاده جوانشیر. میرزا ابراهیم آنتیانی. دیرآمده با اجازه - آقای میرزا محمد تقی بهار. دیرآمده بدون اجازه - آقایان: شیروانی. فیروز. میرزا فیروز اسام جمعه شیراز. میرزا محمدعلی خان نظام مافی. حاج شیخ بیات - داور.

آقای حیدری شرحی مشعر به اظهار امتنان از وزارت معارف درخصوص انتتاج مدرسه در ساوجبلاغ مکرری تقریر و آقای داور طرح قانونی راجع به طرز رسیدگی بدعاوی دولت بر افراد و دعاوی افراد بر دولت تقدیم و به کمیسیون مبتکرات ارجاع شد.

آقای وزیر مالیه اظهار نمودند برای رسیدگی بدعاوی مردم بر دولت و بالعکس بین وزارتین مالیه و عدلیه مذاکراتی به عمل آمده و طرحی در نظر گرفته شده عنقریب به عرض مجلس خواهد رسید و در جواب سؤال آقای آقا سید یعقوب راجع به تکثیر مخارج اداره ارزاق در سنه ماضیه و اجبار اهالی بعضی نقاط به حمل ارزاق با مالهای خود با وجود کامیون های دولتی و فشار مأمورین ارزاق در حدود سبزوار و سمنان و دامغان اظهار نمودند تکثیر مخارج در اثر وضعیات سنه ماضیه و لزوم جلوگیری از خطرات قحطی بوده و البته صورت تفصیلی آن تقدیم مجلس خواهد شد و حمل و نقل جنس عم از اطراف شهرها به محلهای انبار غله دولتی بوسیله مالهای سکاریان بواسطه عدم امکان حرکت کامیونها در راه های سبزوره است و کرایه هم به آنها پرداخته میشود و راجع به ادارات ارزاق هم مقرر شده است در هر محل مورد احتیاج نباشد منحل شود.

آقای رئیس اساسی اعضاء منتخبه کمیسیون معارف و داخله و پست و تلگراف را به مجلس اعلام و اظهار نمودند برطبق ماده ۲۰ نظامنامه داخلی مقتضی است کمیسیونها بدون تأخیر هیئت رئیسه خود را انتخاب نمایند.

خبر شعبه پنجم راجع به نمایندگی آقای دکتر لقمان از طرف کلیمیان و راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی راجع به مرخصی ده روزه آقای دشتی قرائت و نسبت به هر یک جداگانه رأی گرفته هر دو فقره تصویب شد.

آقای رئیس راجع به نقایص بودجه های سلطنتی تقدیمی از طرف وزارت مالیه در جلسه قبل و لزوم تکمیل آنها شرحی تذکاراً اظهار پس از آن خبر کمیسیون بودجه راجع به تأسیس مؤسسه رهنی از ماده پنج مطرح و آقای ارباب کیخسرو شرحی راجع بلزوم ذکر تهیه نظامنامه در ماده تقریر و آقای آقا سید یعقوب اظهار نمودند مقصود کمیسیون از عدم ذکر نظامنامه بواسطه سوءاستفاده ایست که مأمورین از نظامنامه مینمایند و برای اینکه مجلس بتواند از

سوء اجراء قانون از دولت توضیحاتی بخواهد این ترتیب اولی است. آقای ملک ایرج میرزا اصلاحی راجع به تبدیل سه ماه به یک ماه پیشنهاد نموده قابل توجه نشد.

آقای دیبا پیشنهاد نمودند بجای عبارت (ومائل تأسیس مؤسسه را فراهم نماید) نوشته شود: (مؤسسه را تأسیس نماید) آقای مخبر پیشنهاد ایشان را قبول نموده و آقای ارباب کیخسرو نیز اصلاحی پیشنهاد و در آن خصوص اخذ رأی شده قابل توجه و بضمیمه ماده ۵ به کمیسیون ارجاع گردید.

ماده الحاقیه پیشنهادی کمیسیون بودجه مشعر به تعیین حد دوازده حق الحفظه در معاملات مؤسسات رهنی و اشخاص قرائت و آقای فرمند مخالف بوده و اظهار مینمودند مداخله دولت در امور خصوصی مردم موجب زحمت و بالنتیجه سبب قاچاق و معاملات مخفیانه بین مردم و بالاخره بیشتر به ضرر عفاء تمام خواهد شد.

آقای مخبر اظهار مینمودند این ماده برای جلوگیری از تعدی و تجاوز مؤسسات رهنی و اشخاص پیش بینی شده و چنانچه کسی مخفیانه مبلغی با حق الحفظه بیشتری از آنها استقراض نماید خود ضرر خود را استقبال نموده.

آقای شریعت زاده وعده ای از آقایان اصلاحی پیشنهاد و برحسب تقاضای آقای مخبر به انضمام ماده مزبوره و سایر پیشنهادات واصله به کمیسیون ارجاع شد.

دو فقره ماده الحاقیه از طرف آقایان حشمتی و فیروزآبادی قرائت و هیچیک قابل توجه نشد.

پیشنهاد دیگری از طرف آقای فیروزآبادی قرائت و جلسه برای تنفس تعطیل و پس از سه ربع ماعت مجدداً تشکیل و نسبت به پیشنهاد مزبور رأی گرفته قابل توجه نشد.

دو ماده الحاقیه نیز از طرف آقایان یاسائی و مدرس قرائت و برحسب تقاضای آقای مخبر به کمیسیون ارجاع گردید.

جلسه آتیه به روز پنجشنبه پنجم آبان سه ساعت و نیم قبل از ظهر و دستور آن راپورت کمیسیون بودجه راجع بمواد قانون تأسیس مؤسسه رهنی و دو فقره خبر کمیسیون مبتکرات راجع بطرح قانونی آقای شیروانی در باب مهاجرت به ایران و طرح قانونی در خصوص خریداری سستریات و دو فقره خبر کمیسیون بودجه راجع به برقراری شهریه درباره ورثه مرحوم آقا شیخ عبدالنبی و ورثه سید محمدخان نصر مقرر و مجلس یکربع ساعت بعد از ظهر ختم شد.

آقای لیقوانی راجع به غیبت بی اجازه اظهار نمودند توسط آقای دیبا استجازه شده و آقای دیبا اظهار نمودند تقدیم شده آقای رئیس فرمودند بعد از تحقیق اصلاح می شود و دیگر نسبت بصورت جلسه مخالفی نبود و صورت جلسه تصویب شد. پنجشنبه پنجم آبان ماه ۱۳۰۵.

رئیس مجلس شورای ملی - سید محمد تدین

(منشی - سید ابراهیم ضیاء) (منشی - میرزا حسین خان رفر)

صورت مشروح مجلس سه شنبه سوم آبان ماه ۱۳۰۵ مطابق هجدهم ربیع الثانی ۱۳۴۵

مجلس دو ساعت قبل از ظهر به ریاست آقای تدین تشکیل گردید.

آقا سید یعقوب سؤالی راجع به ارزاق از آقای وزیر مالیه کرده بودند آقای وزیر مالیه برای جواب حاضرند؟

وزیر مالیه - چه فرمودید؟

رئیس - آقای آقا سید یعقوب راجع به ارزاق سؤالی کرده بودند به وزارت مالیه هم نوشته شده است برای جواب حاضر هستید؟ وزیر مالیه - بلی بفرمایند.

آقا سید یعقوب - بنده سؤالم از راه حاجت است و گمان نمی کنم غیر از حاجت نظری داشته باشم. صورتی که در بودجه راجع به ارزاق من ماضیه نوشته شده است یک قلم های بزرگی دارد. هشتصد هزار تومان برای ارزاق که بدون عواید هم هست یک پولهایی برای کامیون نوشته شده اینها یک قلمهایی است که حقیقتاً فوق العاده جالب نظر است خواستم از آقای وزیر مالیه سؤال کنم که صورت تفصیلی مخارجی که برای کامیون شده و پولهایی که برای خرید این اجناس داده شده که تقریباً دو میلیون میشود و هشتصد هزار تومان هم بدون عواید نوشته شده است که کسر خرج دارند و در بودجه سنه جدید نوشته اند کجا است؟ و این عواید چه شده است که کسر است؟ این اولاً ثانیاً با بودن این کامیونها در

کاغذهایی که میاید مینویسند الان در قزوین و زنجان باز مأمورین ارزاق تمام شترها و الاغ های مردم را میگیرند در این باب هم آقای وزیر مالیه باید تحقیق کنند. بنده می شنوم که کامیونها در آنجا هستند و با این حال اسباب زحمت مردم را فراهم میاورند. سوم شکایت فوق العاده ایست که از سبزوار میرسد که میگویند گندم یک من سه عباسی است ولی ارزاق حکم کرده است نان رایک من شش عباسی بفرشند و اگر خانه دارها نان بپزند و بیاورند در بازار اداره ارزاق جلوگیری میکند. وزارت مالیه و هیئت دولت راجع به عملیات ارزاق باید یک طریقی که صحیح باشد در نظر بگیرند. یکی هم راجع به ارزاق سمنان و دامغان است که در آنجا هم اداره ارزاق بلاى سیرمی شده است بنده از روی حاجت و شکایتی که دارم خواستم به قید سؤال به آقای وزیر مالیه عرض کنم که یک توجهی در این باب بکنند و کامیونها را راه بیندازند و از شتر و الاغهای مردم دست بردارند ما بقدری از اتومبیل ترویج کردیم که بکلی نژاد قاطر و شتر را از بین بردیم دیگر خوب است دست از جان مردم و حیوانات آنها بردارند.

وزیر مالیه - قبل از عرض جواب آقای آقا سید یعقوب یک اظهاری آقای داور کردند که اگر اجازه بفرمائید جوابش را عرض کنم. وزارت مالیه و عدلیه مشغول هستند به اینکه یک طرحی ترتیب بدهند راجع بدعاوی افراد بر دولت و دولت بر افراد که این مسأله یک صورت قانونی پیدا کند و اجرا شود. جلسه هم در وزارت مالیه شد. آقای وزیر عدلیه و معاون وزارت عدلیه هم تشریف آوردند بنده و دکتر ملیسپو هم بودیم و یک مذاکراتی کردیم و بنا شد طرحی تدارک شود که اسباب رضایت آقایان فراهم شود و قریباً آن طرح به اتمام میرسد و به عرض آقایان خواهد رسید که هم قانونی باشد و هم اسباب راحتی مردم و پس از تصویب بموقع اجرا گذارده شود. اما راجع به ارزاق بطوریکه آقای آقا سید یعقوب

رئیس - آقای سالار سعید. (اجازه)

حیدری (سالار سعید سابق) - قبل از دستور.

رئیس - آقای حق نویس. (اجازه)

حق نویس - بنده بواسطه کسانلی که عارضم شده بود یک قدری دیرتر شرفیاب شدم تذکر هم داده بودم در صورت مجلس بنده را دیرآمده بی اجازه نوشته اند تمنی می کنم اصلاح شود.

رئیس - اصلاح میشود آقای آقا سید یعقوب. (اجازه)

آقا سید یعقوب - چون بعد از قرائت آن مراسم اجازه خواسته شد ولی نظر به اینکه مطرح نشد اجازه داده نشد به عقیده بنده لازم بود در صورت مجلس این قسمت تذکر داده شود که در آن قسمت اجازه خواسته شد ولی چون مطرح نبود حرف زده نشد.

رئیس - چیزهایی که مطابق نظامات مجلس نیست اگر مذاکره بشود که نباید در صورت مجلس قید شود مجلس نظاماتی دارد. آقای داور. (اجازه)

داور - قبل از دستور.

رئیس - آقای خطیبی. (اجازه)

خطیبی - بنده در جلسه گذشته راجع به چویدارهای گروسی شرحی به عرض مجلس رساندم. در صورت مجلس ذکر از آن نشده است.

رئیس - اصلاح میشود. نسبت به صورت مجلس دیگر اعتراضی نیست؟

(گفته شد - خیر)

رئیس - صورت مجلس تصویب شد. آقای سالار سعید. (اجازه)

حیدری - بنده مذاکراتی که راجع بدعارف درخصوص عدم رعایت ساوجبلاغ و سلدوز عرض کردم در اثر اطلاعاتی بود که از روزنامه اطلاعات تحصیل کرده بودم ولی برحسب خبری که به بنده رسیده است اخیراً یک باب مدرسه در ساوجبلاغ افتتاح شده است این است که از آقای وزیر معارف تشکر می کنم و امیدوارم پیش از این بذل توجه بفرمایند.

رئیس - آقای داور. (اجازه)

داور - بنده حتی الامکان از مذاکره قبل از دستور میل ندارم استفاده بکنم. و حالا هم بطور اختصار عرض می کنم. در مجلس گذشته راجع به طرز رسیدگی بدعاوی افراد بر دولت و دولت بر افراد یک طرحی با مشارکت عدله از آقایان و کلا تهیه و تقدیم شد که بنده هم اعضاء کرده بودم در مجلس هم قرائت شد و رفت به کمیسیون مبتکرات و از کمیسیون مبتکرات هم آمد به مجلس و قابل توجه شد و رفت به کمیسیون عدلیه و در کمیسیون عدلیه بود تا مجلس تمام شد. چون این مسأله به عقیده بنده و بعضی از آقایان خیلی اهمیت دارد این است که مجدداً همان طرح را تقدیم می کنم که زودتر جریان طبیعی خودش را طی کرده و به مجلس بیاید.

رئیس - به کمیسیون مبتکرات ارجاع میشود. آقای

فرمودند البته این تذکرات برای این است که کارها از روی حسن جریان باشد و دولت هم این مسأله را ملققت است. در مسأله ارزاق مسلماً در پارسال یک چیزهایی واقع شد که بر هیچ یک از آقایان پوشیده نیست و اگر یک اهماسات و اقدامات وافی در این کار نمی شد خطرات آن مسلم بود. ولی البته وزارت مالیه برای عرض صورت محاسبه پارسال حاضر است و جزئیات آنرا به عرض مجلس خواهد رسانید و مستحضر خواهید شد که تفریطی نشده است ولی شاید بعضی خرجیهای فوق العاده بواسطه تعجیل در کار و بعد مسافت که برای حمل جنس بود حاصل شده باشد و آنرا هم بقیه دارم آقایان نمایندگان محترم با نظر مساعدت نگاه خواهند کرد. در باب کامیونها هم که فرستاده شد و آوردند البته ملاحظه فرمودید که در چه وقت عسرتی این کامیونها خرید شده و آمد به طهران و نمیتوانم عرض کنم برای خرید بعضی از آنها هم یک قسمتی زیادتری داده نشده است ولیکن در آنوقت با آن محظورات دولت معدوم بود ولی امروز که این کامیونها هم هست آقای آقا سید یعقوب فرمودند باز برای بعضی از وسایط نقلیه از قبیل شترها و قاطرها اسباب زحمت فراهم شده است این را تصدیق میفرمایند که کامیونها در تمام راهها نمیتوانند عبور کنند و برای حمل جنس از اطراف شهرها به محلها ناچار کمک شتر و قاطر لازم است و امیدوارم که به این زودی نسل شتر و قاطر هم بر نیفتد زیرا ما خیلی راهها داریم که باید در آنهاجا با شتر و قاطر و الاغ جنس حمل شود و البته آقایان هم تصدیق میفرمایند همینقدر که وزارت مالیه کرایه آنها را بطور عادلانه بدهد و بدهد برای آنها هم که مال کرایه میدهند اشکال ندارد که از وزارت مالیه کرایه بگیرند یا ازدیگری. در باب سبزواری و سمنان و دامغان هم یک روزی اینجا خود آقای آقا سید یعقوب تذکر دادند و اقداماتی شده است که رفع زحمت مردم بشود. تعلیماتی از طرف وزارت مالیه به تمام ادارات ارزاق ولایات داده شده است که جهاستیکه اداره ارزاق محل حاجت نیست آن ادارات را منحل کنند و آن جاهاستیکه یک مقدار محل لزوم است باقی بگذارند. مدرس - غیر از طهران همه جا اسباب زحمت است. رئیس - آقای آقا میرزا یداللهخان هم از آقای وزیر مالیه راجع به ارزاق سوآلی کردند قبلاً ایشان را مسبق کرده اید. میرزا یداللهخان - خیر. اجازه میفرمایید حالا عرض کنم. رئیس - حالا نمیشود. باید قبلاً ایشان را مسبق کنید بعد سؤال کنید. بقیه کمیسیونهای منتخبه که آرائشان استخراج شده است به عرض مجلس میرسد. کمیسیون معارف اعضایش ده نفر معین شده بود نه نفر اکثریت تا سه داشته اند و یک نفر کسراست. آراء مأخوذه ۸۷ آقای طاهری ۷۷ رأی. آقای بهار ۷۷ رأی. آقای مفتی ۷۶ رأی. آقای سهرابخان ۷۳ رأی. آقای ثقة الاسلامی ۷۶ رأی. حاج شیخ بیات ۷۴ رأی. آقای محقق ۷۲ رأی. آقای دشتی ۶۹ رأی. آقای فومنی ۶۹ رأی. آقایان پالیزی و صدق السلطنه هر یک دارای ۳۸ رأی بوده اند که اکثریت نداشته اند.

کمیسیون داخله عددهاش دوازده نفر معین شده است یازده نفر منتخب شده اند و یکی کسر است آراء مأخوذه ۸۷ آقای ملک

ایرج میرزا ۷۶ رأی. آقای دادگر ۷۵ رأی. آقای میرزا ممتاز ۷۳ رأی. آقای دکتر سنگ ۷۱ رأی. آقای حاج علی اکبر امین ۷۱ رأی. آقای جلالی ۷۱ رأی. آقای احتشامزاده ۷۰ رأی. آقای حائریزاده ۶۹ رأی. آقای وزیری ۶۹ رأی. آقای طباطبائی و کبیری ۶۷ رأی. آقای ضیاء ۶۷ رأی. آقای اسکندری هم ۶۶ رأی داشته اند حاضر اکثریت نشده اند کمیسیون پست و تلگراف شش نفر و هر شش نفر به اکثریت تا سه انتخاب شده اند. آراء مأخوذه ۸۶ رأی. آقای اعتبار ۷۱ رأی. آقای بنی سلیمان ۷۱ رأی. آقا حسین آقایان ۶۴ رأی. آقای ضیاء ۶۳ رأی. آقای نجومی ۶۸ رأی. آقای کلایلی ۵۴ رأی. کسری اعضای کمیسیونها: کمیسیون نظام یک نفر. کمیسیون عدلیه یک نفر. کمیسیون خارجه یک نفر. کمیسیون معارف یک نفر. کمیسیون داخله یک نفر. اگر آقایان موافقت بفرمایند انتخاب کسری این اعضا برای جلسه آتی به جز دو تفر شود (بعضی از نمایندگان - صحیح است) قسمت اول ماده بیست و پنج نظامنامه راجع به کمیسیونها بطور تذکر به عرض مجلس میرسد.

(اینطور قرائت شد)

ماده ۲۵ کمیسیونها پس از انتخاب بدون تأخیر در تحت ریاست مسن ترین اعضا خود منعقد و یک رئیس و یک نایب رئیس و بمناسبت اهمیت یک یا دو منشی و یک مخبر که عقیده کمیسیون را به مجلس راپورت میدهد بترتیب ماده ۲ انتخاب مینمایند.

رئیس - برطبق این ماده تعویض در انتخاب هیئت رئیسه کمیسیونها جایز نیست هرچه زودتر کمیسیونهایی که اعلام شده است باید هیئت رئیسه خودتان را تعیین نمایند. خبر شعبه پنجم راجع به نمایندگی آقای دکتر لقمان از طرف کلیمیان رسیده است آقای احتشامزاده.

(احضار برای قرائت راپرت)

در یوم یکشنبه اول خرداد ۱۳۰۵. سی و شش نفر از طبقات مختلفه کلیمیها به اداره حکومتی طهران دعوت و مطابق ماده ۱۴ قانون انتخابات ۹ نفر اعضای اصلی و نه نفر اعضای علی البدل انجمن نظارت انتخابات کلیمیها منتخب و پس از انتشار اعلان از ۷ تا ۱۱ خرداد توزیع تعرفه و اخذ رأی بعمل آمد از ۸۳۵ ورقه رأی مأخوذه در شهر طهران دکتر لقمان حایز اکثریت بوده است و نظر به اینکه وزارت داخله طهران را مرکز حوزه انتخابیه کلیمیها شناخته انجمن مرکزی با موافقت نظر حکومت طهران انجمنهای فرعی مراکز جزء را تشکیل و مطابق قانون به نشر اعلان و توزیع تعرفه و اخذ رأی اقدام نموده در نتیجه ۶۲۹۹ - رأی مأخوذه در طهران و بروجرد و برفروش دساوند کردستان یزد اصفهان عراق قزوین کردند کرمانشاه کاشان کرمان رفسنجان همدان نهاوند گلپایگان خوانسار ملایر شیراز کمره و تویسرکان دکتر لقمان به اکثریت ۳۵۶۹ - رأی به نمایندگی کلیمیهای ایران انتخاب شده است. انجمن مرکزی از تاریخ ۲ شهریور لغایت یک هفته که برای پذیرفتن شکایات تعیین شده بود تشکیل چون شکایاتی در مدت قانونی نرسید انجمن مرکزی انتخابات

رئیس - سابقه اینطور بوده است. بودجه هاهم آنطوری که فرمودند نیست بودجه هائی که در اینجا نیست از این قرار است: بودجه تفصیلی دربار و کابینه سلطنتی و والا حضرت اینجا نیست. بودجه کابینه وزراء است. بودجه امنیه مملکتی است بودجه اداری طرق و شوارع است بودجه اداره نظمیه است وظائف و شهریه ها و سوارف است علی حال برای تذکر بود و باید تکمیل شود. خبر کمیسیون بودجه راجع بمؤسسه رهنی. ماده پنج قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد)

ماده پنجم - وزارت مالیه مأمور اجرای این قانون است و مکلف خواهد بود از تاریخ تصویب در ظرف سه ماه وسائل تأسیس مؤسسه را فراهم نماید.

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - بنده اینجا لازم میدانم ذکر تهیه نظامنامه هم بشود زیرا یک همچو مؤسسه بدون نظامنامه ممکن است تولید خیلی اشکالات بکند البته خودشان تهیه خواهند کرد ولی چون معمول اینست که در قوانین ذکر نظامنامه هم میشود اینجا هم باید قید شود زیرا اگر این مؤسسه تأسیس بشود بدون نظامنامه بی ضرر نخواهد بود. لذا بنده در این خصوص پیشنهادی عرض کرده ام و البته هر قسم صلاح میدانند رفتار میشود.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - مسأله نظامنامه همان است که آقای ارباب در دوره چهارم و پنجم و ششم دیده اند. نظامنامه هائی که در وزارتخانه مینویسند بواسطه اینکه تا کنون خیلی سوء عمل در آنها شده است باین جهت در اینجا تذکر نشده اند زیرا آن وقت مثل اینست که مجلس بخواهد اجازه بدهد بوزراء که بروند یک نظامنامه را تحت نظر خودشان بنویسند و آنوقت مسئولیت آن را بگردن مجلس بیندازند. در صورتی که مواد نظامنامه در تحت نظر خودشان تنظیم شده. بنده عقیده ام اینست اگر نظامنامه هم باید در این باب نوشته شود باید در تحت نظر مجلس یا کمیسیون قوانین مالیه باشد از این جهت کمیسیون بودجه این را بر مسیبل مطلق قرارداد که همه وقت بتوانیم در باب اجرای نظامنامه از دولت ایراد و سوآلی بکنیم والا اگر ما نظامنامه را در اینجا نوشته بودیم آن وقت خرد وزارت مالیه یا مأمور اجرای این قانون میگفت که مجلس بمن این حق را داد که نظامنامه را تحت نظر خردم تنظیم کنم و برای اینکه جلوگیری از این موضوع شده باشد در کمیسیون بودجه این عبارت نوشته شد و گمان میکنم همین طور بر مسیبل اطلاق کافی است و ولایت خود دولت در مقام اجراء، نظامنامه را مینویسد.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - معلوم میشود مذاکرات کافی است. پیشنهادهای واصله قرائت میشود: پیشنهاد آقای ملک ایرج میرزا.

(بشرح ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی - بنده پیشنهاد میکنم در ماده پنج بجای سه ماه مدت تأسیس مؤسسه یک ماه نوشته شود.

کلیمیها را خاتمه داده اعتبارنامه صادر و نمایندگی آقای دکتر لقمان را تصدیق مینمایم شعبه پنجم با مطالعه در اوراق مندرجی که ضمیمه دوسیه است و با در نظر گرفتن اختلاف و دو دستگی شدیدی که بین طرفداران دو کاندیدا موجود بود صحت نمایندگی آقای دکتر لقمان را تصدیق و اعتراضات و شکایات را غیورارد و مبتنی بر مغلوبیت یک دسته میدانم.

رئیس - رأی گرفته میشود به نمایندگی آقای دکتر لقمان از طرف کلیمیان آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند. (اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. خبر کمیسیون عرایض و سرخصی راجع بمرخصی ده روزه آقای دشتی کمیسیونهم تصویب کرده است قرائت میشود.

(بشرح آتی خوانده شد)

آقای دشتی نماینده محترم بوشهر بواسطه کسالت مزاج و تصویب دکتر از اول آبان تا دهم اجازه مرخصی خواسته کمیسیون عرایض و سرخصی تصویب مینماید.

رئیس - آقای اعتبار. (اجازه)

میرزا سید محمدخان اعتبار - بنده معتقدم که خیر را بطوری که هست باید تنظیم نمود آقای دشتی مسافرت کرده اند و آقایان هم تصدیق خواهند کرد که مسافرت عذر موجه نیست.

رئیس - آقای امیر حسین خان - (اجازه)

امیر حسین خان مخبر کمیسیون عرایض و سرخصی - آقای دشتی نظرباینکه برای تغییر آب و هوا استعجازه نموده بودند و کمیسیونهم این عذر را موجه میدانست تصویب کرده است در راپرت هم تذکر داده شده است.

رئیس - رأی گرفته میشود باین خبر - آقایانی که سرخصی ده روزه آقای دشتی را تصویب میکنند قیام فرمایند. (اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. در جلسه گذشته در سوآلی که آقای وزیر مالیه بودجه های مملکتی را تقدیم مجلس کردند فرصت نشد که درست دقت شود که آیا کامل است یا نقایص دارد بعد که مراجعه شده است معلوم شده است نقایص زیادی دارد که از آن جمله که در درجه اول است لایحه قانونی بودجه است که ضمیمه نیست و بعضی از بودجه ها هم ضمیمه نیست - بعلاوه بودجه های هر وزارتخانه باید بامضای وزیر مسئول و رئیس الوزراء و وزیر مالیه برسد و یک چیزهای دیگر هم دارد که آنها چون آنقدرها مهم نیست از ذکرش صرف نظر میشود و محض تذکر بعرض رسید.

وزیر مالیه - لایحه قانونی بودجه تدارک شده و بامضای هم رسیده است و در جلسه دیگر تقدیم خواهد شد و از بودجه هاهم فقط بودجه ریاست وزراء است که در آن ضمن نبود و چون لایحه بودجه بامضای وزیر مالیه و رئیس الوزراء رسیده است تصور شد که کافی خواهد بود برای بودجه ها زیرا صورت کل جمع و خرج در آن لایحه نوشته شده حالا اگر بودجه هاهم باید بامضای وزیر مسئول برسد اطاعت خواهد شد.

رئیس - آقای ملک ایرج میرزا (اجازه)

ملک ایرج میرزا - بنده عرض میکنم در ماده پنج نوشته شده است وزارت مالیه مکلف خواهد بود از تاریخ تصویب در ظرف سه ماه وسایل تأسیس را فراهم کند. اساس این کار تصویب مجلس شورای ملی است. دومش هم بول است که در بانک حضار است سرش هم اجزاء است که اجزاء را هم بنده یقین دارم هشت ماه قبل از این در وزارت مالیه معین شده اند. حتی میخواهم عرض کنم که سجل احوالشان هم در مؤسسه هست. چهارم هم محلی است. محل هم که نمیخواهند برایشان بسازند، میخواهند یا کرایه بکنند یا در ابنیه دولتی بروند در هر صورت این کارها درده روز و پنج روز درست میشود سایر کارهایش هم از قبیل میز و صندلی و بعضی ترتیبات شاید پنج روز تهیه میشود. حالا که مجلس شورای ملی یک همچو اقدامی برای رفاهیت حال مردم کرده است چه ضرر دارد که زودتر بشود.

شیروانی مخبر کمیسیون - ماده را اگر ملاحظه فرمائید نوشته شده است در ظرف سه ماه یعنی در انتهای سه ماه نیست و ممکن است اگر وسایل فراهم شود تا یک ماه تأسیس شود ولی گمان نمیکنم (با تمام پیشبینیهای که ایشان فرمودند) در ظرف یک ماه بشود یک مؤسسه مهم بانکی را تأسیس کرد که در درجه اول باید اشخاصی را برای اینجا تهیه بکنند غیر از آن اشخاصی که ایشان گمان میکنند در وزارت مالیه هستند زیرا متخصص میخواهد و باید طرف اعتماد باشد و بالاخره اعضای عمومی وزارتخانه را بدون اینکه یک دقت نظری در هویت آنها بشود گمان نمیکنم بشود مسئول این بانک قرارداد مع هذا مانوشتم در ظرف سه ماه که اگر دولت بتواند در ظرف یک ماه هم این مؤسسه را تأسیس بکند مانعی ندارد.

وزیر مالیه - اگر چه آقای شیروانی جوابی فرمودند و صحیح هم هست ولی یک فقره هم بنده عرض میکنم که وزارت مالیه نمیتواند پیش از تصویب مجلس اشخاصی برای این کار در نظر بگیرد و البته بعد از تصویب مجلس این کار را خواهد کرد.

رئیس - رأی گرفته میشود بقبول ترجه بودن این پیشنهاد، آقایانی که قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(عده کمی قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای دیا

(بشرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد سیمایم آخر ماده پنجم بترتیب ذیل نوشته شود:

در ظرف سه ماه مؤسسه را تأسیس نماید

دیا - اینجا نوشته میشود در ظرف سه ماه وسایل تأسیس مؤسسه را فراهم کند معلوم است «تهیه وسائل» غیر از تأسیس است. ممکن است دولت در ظرف سه ماه وسایل را تهیه کند ولی سه ماه بعد تأسیس شود این است که بنده پیشنهاد کردم در ظرف سه ماه مؤسسه تأسیس شود کمیسیون بودجه هم نظرش همین بود.

مخبر - بنده پیشنهاد آقا را قبول میکنم نظر کمیسیون هم همین بوده است.

رئیس - پیشنهاد آقای ارباب

(بشرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد میکنم ماده پنجم مؤسسه رهنی این قسم اصلاح شود.

ماده پنجم - وزارت مالیه مأمور اجرای این قانون و مکلف خواهد بود از تاریخ تصویب در ظرف سه ماه اولاً نظامنامه مؤسسه را تهیه نموده بتصویب هیئت دولت برساند ثانیاً مطابقاً وسائل تأسیس و دائر شدن مؤسسه را فراهم نماید.

رئیس - آقای ارباب (اجازه)

ارباب کیخسرو - بنده بطوری که عرض کردم ذکر نوشتن نظامنامه را لازم میدانم و اینکه آقای آقاسید یعقوب وحشت داشتند از اینکه شاید نظامنامه بمیل واراده یک اشخاصی از اعضای خود اداره نوشته شود بنده عرض کرده ام بتصویب هیئت دولت برسد بعلاوه اینجا خیلی وحشتهایی که میشود از نظامنامه و چیزهای دیگر بنده گمان میکنم اینها این قدر وحشت ندارد. اگر وحشت هست از طریق اجراء است برای اینکه خیلی قوانین هست که مجلس با کمال ملاحظه نوشته است ولی وقتی که اجراء میکنند قسمی اجراء میکنند که مطابق با قانون نیست پس اینجا هم تقصیر از نظامنامه نیست و بصرورت یک مؤسسه رهنی میخواهند تأسیس بکنند بخیلی ملاحظاتی که بنده ذکر آنها را در اینجا لازم نمیدانم یک نظامنامه برای اینکه چطور با اشخاص معامله بکنند و اجناس را چطور بگیرند و ترتیبات آن چه قسم باشد لازم دارد و اینجا نقطه نوشته است که مؤسسه را تأسیس بکند. اما در تحت چه اصلی مجلس اجازه میدهد که این کار را بکنند و طریق اینکه چه جور باید معامله کنند نظامنامه باید معین کند و نظامنامه را هم اگر بنظر هیئت وزراء، که مجری هستند برسانند گمان میکنم دیگر اشکالی ندارد در قسمتی هم که آقای دیا پیشنهاد کرده بودند و آقای مخبر قبول کردند بنده کلمه دایر را نوشتم حالا اگر کلمه دایر کفایت نکند و بخواهند آن قسمت پیشنهاد آقای دیا را ضمیمه کنند بنده آن را عرضی ندارم ولی عمده عرض بنده در سه ماده نظامنامه است

مخبر - عرض میکنم کمیسیون وجود و لزوم نظامنامه را یک امر عادی میدانست دولت هم در این باب پیشنهادی نکرده بود. در هر صورت همانطوری که آقای ارباب فرمودند هر مؤسسه احتیاج یک نظامنامه اجرائی دارد ولی آقای آقاسید یعقوب یک اظهاری کردند که میخواهیم مسئولیت متوجه ما نباشد که ما این اجازه را داده باشیم لکن آن نکته را که آقای ارباب تذکر دادند که نظامنامه بتصویب هیئت دولت برسد آن هم یک نکته مهمی است و بعقیده بنده اگر این پیشنهاد خودشان را تفکیک بکنند یعنی ماده را با آن اصلاحی که آقای دیا پیشنهاد کردند و بنده قبول کردم قبول کنند یک ماده تکمیلی است و تصور میکنم قسمت نظامنامه را بایک ماده علیحده کنند یا تصریح کنند شاید با توافق نظر اعضای کمیسیون بشود قبول کرد عجله این را بنده قبول نمیکنم.

رئیس - رأی گرفته میشود بقبول توجه بودن این پیشنهاد آقایانی که قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان برخاستند)

رئیس - قابل توجه شد. بکمیسیون ارجاع میشود. ماده الحاقیه خبر کمیسیون بودجه

بشرح ذیل قرائت شد

ماده الحاقیه - دولت مکلف است مأخذ حق الحفظه را در باره سایر مؤسسات و اشخاص از قرار صدی دوازده تعیین و متخلفین بادای معقابل وجهی که علاوه بر مأخذ فوق قرار داده اند محکوم خواهند بود.

رئیس - آقای فرزند (اجازه)

فرزند - بنده با این ماده هم که بدو خیلی بنظر مشعشع و پسندیده میآید مخالفم و دلیل مخالفتم را بایک مقدمه بعرض آقایان میرسانم. امروزه در تمام ممالک تمدنه دنیا مخصوصاً انگلستان و ممالک متحده آمریکا این معنی را قائل شده اند که هر قدر دولت و حکومت کمتر مداخله در امور زندگانی خصوصی افراد مردم بکند بهتر است و باین جهت مردم خیالشان راحت تر میشود و شخصاً ابتکار و فکرها و عملیاتی پیدا میکنند و برعکس هر قدر مداخله در امور زندگی آنها بتوسط پلیس و ژاندرم بیشتر بشود قوای آنها صرف شده و قوه ابتکار آنها کم میشود. این اصل عجله در تمام ممالک دنیا دارای یک اهمیتی شده است و مخصوصاً برای یک هیئت مقننه باید کاملاً محل توجه باشد و باید بیشتر سعی کنیم که کمتر هیئت مجریه را در امور زندگانی خصوصی اشخاص دخالت دهیم و این ماده باین اصل مخالف است. دلیل دوم بنده این است که یک قانونی در علم اقتصاد هست که از مهمترین قوانین است و آن قانون عرضه و تقاضا است مردم باهم معامله میکنند هر کس احتیاج دارد از دیگری قرض کند. اگر خیلی احتیاج دارد البته فرج بیشتر میدهد و این مداخله ما که نباید از صدی دوازده بالاتر برود برضد قانون عرضه و تقاضا است آنوقت بینیم اگر این مداخله را در قانون اقتصادی بکنیم میتوانیم پیش ببریم؟ یعنی دولت بوسیله پلیس و ژاندرم میتواند از ابتکار جلوگیری کند؟ خیر. چنانچه یک روز دیگر هم بعرض آقایان رساندم که قوانین علم اقتصاد را هیچ قوه نمیتواند تغییر بدهد بمجرد آنکه برضد قوانین علم اقتصاد دولت بخواهد بتوسط آژان یا قوه دیگر دخالت کند مردم وقتی سلب آزادیشان شد متوسل به قاچاق میشوند و بالاخره دولت باید متصل با مردم در ستیز باشد و این موضوع قاچاق یکی از معایب مهم است که همیشه باید هیئت مقننه در نظر داشته باشند. قوانینی وضع کنند که قاچاقچی در مملکت زیاد نشود زیرا قاچاقچی گری یکی از کارهای رذل است و ما باید در وضع قوانین فوق العاده سراعات کنیم که قوانین ما اسباب تولید قاچاقچی در مملکت نشود. اما اینکه میخواهیم یک خدمتی بمردم بکنیم که تنزیل و ریح پائین بیاید...

یاسائی - صحبت تنزیل و ریح نیست.

فرزند - یا حق الحفظه پائین بیاید. دولت اینجا یک نظری پیش گرفته است که یک مؤسسه رهنی درست کند و رقابت بکند با اشخاصی که این کار را میکنند یعنی حق الحفظه بگیرند و این یک کار خوبی است زیرا در قضایای اقتصادی فقط با رقابت میشود

یک تغییراتی داد و بدون رقابت و یا قانون و حکم و پلیس و ژاندرم هیچ نمیشود جلوگیری کرد و همه جای دنیا این قضیه را امتحان کرده اند لذا این مؤسسه خیلی خوب است برای اینکه ممکن است حق الحفظه را در جامعه پائین بیاورد. اما قدغن اینکه دیگران آزاد نباشند عملیاتی بکنند ممکن نیست برای اینکه بمجرد اینکه دولت قدغن کرد اشخاصی که این معامله را میکنند وقتی ببینند برای آنها صرفه ندارد دیگر نمیکند آنوقت نتیجه معکوس گرفته ایم، ما میخواهیم دولت یک مؤسسه تشکیل بدهد و مردم هم داشته باشند که از دوطرف بمردم کمک بشود ولی آنوقت نتیجه معکوس میشود. یک مؤسسه تجارتنی در تهران درست میکنیم و آنوقت در تمام ایران مؤسسه ها حال وفقه پیدا میکنند یا اینکه جنبه قاچاق پیدا میکند قرض بفرمائید یک کسی که میخواهد یک قرضه را بکند اسبابش را سبب آنجا میگذازد و وقتی میخواهند پول را بدهند منفعت آنرا قبلاً بر میدارند. معامله باید برضایت طرفین باشد. ما خواسته ایم صد نتیجه بیشتر نباشد ولی وقتی که معامله میکنند ممکن است بدو امر صدیست منافع را پول دهنده بر میدارد و این عکس مطلوب است. بعلاوه باید دانست که دولت چه جور این ماده را اجرا میکند؟! پنج هزار نفر پلیس مخفی باید داشته باشد تا بتواند تفیش کند که از خاتمی مردم کی بیرون بیاید و کی داخل میشود و بالاخره این عده باید همیشه در زندگانی خصوصی مردم مداخله کنند. خاصه اینکه اگر مفتشین عرض با کسی داشته باشند اسباب زحمت او را فراهم می کنند و مثلاً اگر یک کسی یک قالی بخرد سیگوبند قاچاق است و اسباب در دستر میشوند و به عقیده بنده این مسئله هیچ عملی نیست و اگر این ماده نباشد و دولت در افتتاح و تشکیل شعبات این مؤسسه یک اقدامات اساسی و جدیتی بکند که زودتر بگریان افتد قطعاً و طبعاً میزان حق الحفظه سایر مؤسسات رهنی هم تنزل خواهد کرد. بعلاوه ما نمیدانیم کی این ماده را اجرا خواهد کرد؟ وزارت مالیه باید اجرا کند؟ چطور اجرا خواهد کرد؟ چطور وزارت مالیه خواهد توانست قانون جزا را اجرا کند و جریمه بگیرد؟ در کدام محکمه رسیدگی خواهد شد؟ آیا وزارت عدلیه این ماده را اجرا خواهد کرد؟ در هر حال این ماده گنگ و مبهم است و به عقیده بنده مضر هم هست و باید حذف شود و چنانچه عرض کردم اگر این مؤسسه انشاء الله یک پیشرفتهای خوبی کرد و مقصود حق الحفظه سایر مؤسسات رهنی قهراً تنزل خواهد کرد و مقصود حاصل خواهد شد و اگر این مداخله را ما بهیئت مجریه ندیم که در امور مردم مداخله کند خاصه در امور اقتصادی خیلی بهتر است اگر غیر از این باشد نتیجه معکوس حاصل خواهد شد.

مخبر - اصل اولی را که نماینده محترم بان استدلال کردند که اصل عدم مداخله دولت باشد بنده که در هیچ کتاب یا روزنامه ندیده و نخوانده ام. و نمیدانم این اصل را از کدام یک از قوانین دو مملکت اتانزونی و انگلستان پیدا کرده اند و یا در کتب کدام فلاسفه همچو چیزی را دیده اند؟ بنده منطقاً این اصل را غلط میدانم زیرا برای یک مملکتی که افراد آن غیر از

فرشنگان و معصومین هستند یعنی از نوع بشر حالا آن مداخله کمتر باشد یا زیادتر؟ آن یک مرحله علیحده است و برای کمتر یا زیادتری نمیشود اصول را برهم زد یا یک قانونی نوشت که دولت کمتر مداخله کند یا زیادتر! و بنده نمیدانم همچو قانونی را چطور میشود نوشت! و اینکه فرمودند در انگلستان و آنازونی کمتر مداخله در امور زندگانی مردم میشود، این از نقطه نظر قانون نیست بلکه از نقطه نظر ترتیب و استعداد مردم آنجا است ممکن است یک سلی طرز تربیتش طوری باشد که کمتر مداخله دولت را در کارهای خودش ایجاب کند. این یک اصل مسلمی است و جزء مسائل حقوقی یا جزائی که تطبیق با مسائل علمی شود نیست. اما فرمایشاتی فرمودند که در جلسه سابق هم این فرمایش را اظهار کرده بودند و باید جواب داده شود. و آن این بود که فرمودند (قانون غیرقابل تغییر علم اقتصاد) استدلال آن دفعه آقا این بود که چون ما در استاتس یک گمرکی میخوانیم که واردات ما هفتاد و یک درصد بیشتر از صادرات ما بوده است بنابراین نمی توانیم جلوگیری کنیم که طلا و نقره از مملکت خارج شود و در مقابل این متداواریات طلا و نقره خارج شده است و این یک اشتباهی است که برای ایشان دست داده اگر سراجعه بکنید به استاتس یک گمرکی شصت سال قبل تا حالا این ارقام بنظرشان میرسد که هر ساله این میزان کمتر یا زیادتر خارج شده. شما روی معدن طلا و نقره نشسته بودید؟ یا گنج پیدا کرده بودید که سالی هفتاد و یک درصد طلا و نقره از مملکتتان بیرون برود و جنس وارد بشود؟! این یک مطلب خیلی بزرگی است. البته یک قاچاق هائی در کار بوده ولی نه آنقدرها و بالاخره واردات و صادرات شما از حیث نرخ جنس بوده والا همیشه مساوی بوده است شاید سالی یکی دو میلیون فرق داشته است و خود این مسئله چنانچه ملاحظه میفرمائید یکی از قواعد قابل تغییر علم اقتصاد است. دیگر اینکه فرمودند اگر بخواهند جلو این کار را بگیرند غیرممکن است و بطور قاچاق باز معامله میشود ایشان در موضوع اشتباه فرمودند بعضی قوانین هست که باید بوسیله پلیس و ژاندارم اجرا شود و بعضی قوانین دیگر است که ملت میتواند از آن قوانین استفاده کند و این قسم از قوانین ژاندارم یا پلیس دنبالش نباید باشد. مثلاً قوانین قضائی و حقوقی که نوشته میشود آیا ژاندارم باید پشت سرش باشد که اگر کسی صد تومان کسی را خورد فوراً ژاندارم پول او را بگیرد و بدهد؟ خیر اینطور نیست. از این قوانین ملت باید استفاده کند پابین معنی که دائن بموجب فلان ماده قانون باید برود در عدلیه تنظیم شود و از آنجا حکم صادر کند آنوقت آن حکم را بوسیله ژاندارم اجرا کند. این قانون هم تقریباً همان طور است و مورد استفاده ملت است پابین معنی که میگوئیم اشخاصی که میخواهند پول قرض کنند اگر از بانک کسی که دولت می خواهد تأسیس کند قرض کنند صد نه باید حق الحفظه بدهند و پول قرض کنند و اگر از بانکهای دیگر بخواهند استقراض نمایند آنها نباید از صد دوازده بیشتر حق الحفظه دریافت دارند حالا اگر بنده بطوریکه فرمودند رقم در خانه کسی و خواستم صد هجده قرض کنم و حرفی هم نداشتم

این ضرری است که خودم بخودم زده ام. این نه ژاندارم لازم دارد و نه پلیس و نه هیچ. پس ژاندارم هم برای اجرای این قانون لازم نیست اگر یک نفر بانکیه یا رئیس مؤسسه رهتی یا یک نفری که پول قرض میدهد رفت در یک خانه و پول قرض داد و بطرز قاچاق تومانی صد دینار را تومانی دو بیست دینار گرفت اگر طرف مدرکی در دست داشت می تواند برود در عدلیه نظام کند و عدلیه هم بموجب قوانین موضوعه مملکتی مرتکب را مجازات میکند زلی اگر مدرکی نداشت یا خودش راضی بود دیگر این ربطی بقانون ندارد. قانون میگوید حق الحفظه مؤسسه ها تومانی صد دینار است هر کس میخواهد از وجود یک چنین قانون خوبی استفاده بکند و هر کس هم نمیخواهد نکند اساساً مسئله رقابت که فرمودند یکی از اصول علم اقتصاد است در اینجا هم گمان میکنم اشتباه فرموده اند رقابت در مسئله تجارت است پول و بانک که رقابت ندارد. دولت باید در بعضی مواقع رقابت را تشویق کند و بعضی اوقات هم جلو رقابت را بگیرد. مثلاً در مسئله ارزاق و گندم فروش که الان در مجلس مذاکره اش بود اگر ما بگذاریم با جمعیت زیاد طهران اداره ارزاق بسته شود و رقابت پیش بیاید آنوقت ملاحظه خواهید فرمود که مسئله ارزاق چه خواهد شد و مردم همدیگر را خواهند خورد و آنوقت نرخ گندم و ارزاق عمومی در دست چند نفر سلاک می افتد و به میل خود هی بالا می برند. در اینجا است که دولت باید دخالت کرده قانون وضع کند و جلو رقابت را بگیرد. مسئله پول هم خاصه در مملکتی مثل ایران که نسبتاً سردانش فقیر هستند باید دولت از این قبیل رقابتها جلوگیری کند هر وقت که پول در مملکت زیاد شد و بیت حضرتعالی صورت خارجی پیدا کرد یعنی مملکت ما هم مثل آنازونی شد آنوقت ممکن است ما معکوس این قوانین را وضع کنیم ولی حالا اینجا آنازونی نیست و ما میخواهیم وسائلی تهیه کنیم که این مردم گرسنه وقتی پول قرض میکنند زیاد فشار بهشان وارد نیاید. خلاصه اینکه استدلالهای حضرتعالی با اینکه شاید مدتها بود مطالعه فرموده بودید مربوط باین ماده نبود زیرا بالاخره ما اینطور فکر کردیم که چون پول این بانک اینقدر زیاد نیست که بتواند تمام اوقات حوائج مردم را برآورد و بعد از سه ماه پول این مؤسسه تمام خواهد شد و مردم مجبور میشوند که باز بهمین مؤسسات رهتی موجود سراجعه کنند برای خاطر مردم همچو قراردادیم که این مؤسسه هایش از صد دوازده حق نداشته باشند حق الحفظه بگیرند عجله مادام که سرمایه این مؤسسه اینقدرها نیست که بتواند با سایر مؤسسات و صرافان رقابت کند مجبوریم آنها را محدود کنیم کما اینکه این مسئله سابقه هم دارد و مخصوصاً در زمان وزارت آقای داور در فواید عامه نظامنامه برای مؤسسه ها ترتیب دادند که جلوگیری از اجحافات آنها بکنند و مأخذ را از صد و چهار که میگرفتند دولت به صد هجده تنزل داد ما حالاً صد شش هم از آن صد هجده کاستیم و صد دوازده قراردادیم و این کار را بصورت قانونی درآوردیم برای اینکه حتمی الاجراء بشود.

فرستد - اجازه بدهید توضیح بدهم.

رئیس - اگر توضیح نظامنامه داشته باشید ممکن است اولاً

اگر بخواهید جواب بدهید ممکن نیست.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - پیشنهادی از طرف عده از آقایان راجع بماده الحاقیه رسیده قرائت میشود.

(شرح ذیل خوانده شد)

اصلاح ماده الحاقیه - مأخذ حق الحفظه و هر وجهی که در سایر معاملات استقراضی مؤسسات و اشخاص بعنوان حق الحفظه و مال الصلح و امثال آن معمول می باشد مدتی ۱۲ خواهد بود و محاکم عدلیه نسبت بمبالغی که علاوه بر میزان فوق قرار داده شود حکم نخواهند داد - شریعت زاده - اسفندیاری - بامداد - ملک سندی - اسیر حسین خان - محمد علی نظام مافی - موقر - دولت شاه - فیروز روحی - عراقی - عمادی - عبدالباقی - یاسائی - عبدالله وثوق - محقق - عصر انقلاب - حائری زاده - ثقة الاسلامی - زوار - عباس فیروز - دکتر سنگ - حسن نجفی - بروجردی.

رئیس - آقای شریعت زاده توضیح بدهید.

شریعت زاده - با رعایت اختصار این پیشنهاد را که خودم و یک عده از هم کاران اعضاء و تقدیم کرده ایم توضیح میدهم و البته آقایان نمایندگان محترم تصدیق خواهند فرمود که انسان مایل است که در سایه کار و جدیت تولید ثروت بکند و از ثروت موجود خودش یعنی در نتیجه بکار انداختن ثروت موجود موفق به زیاد کردن سرمایه شود. و این نمیشود مگر اینکه وجوه خودش را در معاملات مورد استفاده قرار دهد متأسفانه در مملکت ما این اصل وجود ندارد و بواسطه عدم وجود این اصل مشکلاتی از نقطه نظر وضعیت اقتصادی تولید شده است و از این نظر بوده که پس از مطالعات زیاد این پیشنهاد تقدیم شد و مقصود ما این است که صاحبان سرمایه استفاده عادلانه از پول خودشان بکنند و اشخاصی که محتاج استقراض از آن استقراض که میکنند نتیجه بگیرند و محکوم بنفا نشوند و تصور میکنم چون همه آقایان متوجه به این امر هستند محتاج نباشم زیاد توضیح عرض کنم فقط برای جلب توجه نماینده محترم آقای فرمند این جمله را عرض میکنم که مسأله دخالت دولت در اموری که مربوط به این قبیل مسائل است که در اوضاع اقتصادی مملکت مؤثر است یک موضوعی است که از نقطه نظر اصولی لازم و اصولی وجود دارد. مثلاً در مسأله مصونیت اصل این است که هر کسی مصون است ولی اگر یک کسی تجاوز کرد و به آزادی دیگران صدمه زد آیا باز هم مصون است؟ خیر. زیرا اگر اینطور باشد باید گفت که تمام حقوق جزائی و کلیه مجازاتهای که برای مرتکبین جرایم معین میشود باید مورد اعتراض واقع شود مقصود از عدم مداخله دولت در امور جامعه مداخلات مضر است نه مداخلاتی که جامعه را بطرف سعادت میکشاند.

رئیس - آقای آقاسید یعقوب. (اجازه)

آقاسید یعقوب - بنده با این کلمه امثال ذلک که در

پیشنهاد نوشته شده مخالفم و باید توضیح داده شود به عقیده بنده هر چه قانون واضحتر و صریحتر باشد بهتر است و ممکن مال الاجاره

و مال الصلح و حق الحفظه را تصریح کنند.

شیروانی مخبر - بفرمائید مجدداً قرائت شود.

(به شرح سابق خوانده شد)

مخبر - اصل موضوعی را که آقایان در نظر گرفته اند بنده قابل توجه و خوب میدانم و چون یک پیشنهادی دیگر هم قابل توجه شده و در هر صورت این لایحه به کمیسیون می رود از این جهت تقاضا میکنم که این پیشنهاد هم بیاید به کمیسیون در آنجا با یک دقت نظری اصلاح شود و دوسر تبه با یک ترتیب صحیحی بیاورند در هر حال تقاضای ارجاع به کمیسیون میکنم.

رئیس - پیشنهاد آقای احتشام زاده هم بنابراین به کمیسیون ارجاع میشود. پیشنهاد هائی راجع به این ماده رسیده همه آنها به کمیسیون می رود پیشنهادی هم آقای اریاب کرده اند. پیشنهاد آقای فرمند هم دائر به حذف ماده است. پیشنهاد آقای حشمتی. بطور ماده الحاقیه پیشنهاد کرده اند. قرائت میشود.

(به شرح ذیل قرائت شد)

ماده ذیل را پیشنهاد میمائیم. مدیونین و صاحبان وثایق چنانچه پس از شش ماه بعد از انقضاء مدت مقرر حساب بدهی خود را نپرداخته یا تجدیدن نمایند مؤسسه اعلامی منتشر نموده نمرات قبوض از موعد گذشته را متذکر میشود و پس از دو ماه اجناس را به معرض حراج گذاشته طلب خود را برداشته و آنچه سزاد قیمت اجناس باشد در دفتر مخصوص یادداشت و ضبط نموده به صاحبانش مسترد خواهد داشت.

رئیس - آقای حشمتی. (اجازه)

حشمتی - بنده تصور میکنم این ماده لازم ملزوم این قانون است منتهی چیزی که هست آقایان خواسته اند این کار را به نظامنامه محول بدارند. چون اساس این مؤسسه برای رفاه عامه است و بنده تصور نمیکنم در نظامنامه طوری در نظر گرفته شود که اسباب رفاه مردم باشد و ملاحظه هم کرده ایم که نظامنامه آنطوری که لازم است رفاه عامه را در نظر نمیگیرد این است که بودن این ماده الحاقیه هیچ ضرری ندارد. برای اینکه باید ناچار تکلیف معلوم باشد که پس از انقضاء مدت، مؤسسه با مردم از چه قرار معامله خواهد نمود. بنده پیشنهاد کردم که پس از انقضاء مدت معامله مؤسسه بعد از شش ماه اعلان کند و نمرات را متذکر شود آنوقت اجناس را حراج کند پول خودش را بردارد و بقیه را به صاحبانش رد نماید.

رئیس - آقای بیات. (اجازه)

بیات - آقای حشمتی خودشان هم متوجه شدند به اینکه این پیشنهادی که فرموده اند مربوط به نظامنامه است و اگر میخواهیم وارد قضیه شویم این پیشنهاد تنها نیست و نظایر آن خیلی زیاد است و بایستی در نظامنامه ذکر شود. زیرا در قانون نمیشود تمام آنها را متذکر شد.

رئیس - عقیده مخبر کمیسیون چیست؟

مخبر - بسته بنظر مجلس است.

رئیس - رأی گرفته میشود به قابل توجه بودن پیشنهاد

آقای حشمتی آقایانی که قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

نمایند).

(معدودی برخاستند)

رئیس — قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای فیروزآبادی.

(اینطور خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم که کسی حق نداشته باشد از این مؤسسه قرض کند و بجایهای دیگر قرض بدهد بعنوان سراجیه.

رئیس — آقای فیروزآبادی. (اجازه)

فیروزآبادی — بنده نظرم این است این مؤسسه که تأسیس میشود برای رفاهیت حال مردم است که هر کس خودش بیاید و از قرار صدی نه حق الحفاظه پول قرض کند. در این شهر بسیاری از اشخاص هستند که منتظرند این مؤسسه تأسیس شود و بروند قرض بکنند و در خانه هایشان صدی پانزده و صدی بیست قرض بدهند. به جهت جلوگیری از این مسأله بنده این پیشنهاد را کردم مخبر — عرض میکنم که فکر خیلی خوب فکری است ولی نمیدانم طریقه اجرایش چه قسم است؟ به این جهت نمی شود این پیشنهاد را قبول کرد.

رئیس — علی ای حال پیشنهاد ایشان بصورت ساده الحاقیه تلفی میشود. رأی گرفته میشود بقابل توجه بودن پیشنهاد آقای فیروزآبادی آقایانی که قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(کسی قیام نکرد)

رئیس — قابل توجه نشد. پیشنهاد دیگر آقای فیروزآبادی.

(به شرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که این بانک مکلف است هر ششماه یکمرتبه محاسبات خودش را به مجلس تقدیم دارد والا هر ساه تاخیر بیندازد نصف حقوق رئیس مذکور کسر شود.

(خنده نمایندگان)

رئیس — آقای فیروزآبادی. (اجازه)

فیروزآبادی — بنا نیست هر پیشنهادی که از طرف بنده بشود همه بخندند (خنده نمایندگان) بنده پیشنهاد کردم که این مؤسسه هر ششماه یکمرتبه محاسبات خودش را به مجلس بدهد اگر مجلس نباشد بتوسط روزنامهجات به اطلاع مردم برساند حالا اگر آمد و نرساند تکلیف چیست؟

رئیس — آن پیشنهاد دیگری است.

(خنده نمایندگان)

فیروزآبادی — باید یک مجازاتی درباره او برقرار شود تا حساب خودش را بدهد.

(خنده نمایندگان)

داور — پیشنهاد را مجدداً بخوانند.

(آقای ضیاء الواعظین پیشنهاد مزبور را تا کلمه (نصف) قرائت نموده و بواسطه بروز خنده نتوانستند تمام پیشنهاد را قرائت نمایند).

(خنده نمایندگان)

رئیس — (با قیافه جدی) بدهید آقای کلالی بخوانند. (آقای کلالی هم پیشنهاد را تا کلمه (والا) قرائت و بواسطه خنده که عارض شد نتوانستند تمام پیشنهاد را قرائت

احتیاج هم نیست حتی برای منشی گری برای محاسبی هم کار بجائی رسیده است که مستخدم کثرت میکنند حتی شنیده ام در وزارت مالیه پیشخدمت را هم کثرت میکنند در صورتی که پیشخدمتی یک جنبه های تخصصی لازم ندارد در هر حال این مؤسسه تا سه ماه دیگر باید تأسیس شود و ممکن است برای این مؤسسه یک اشخاص بی سابقه و یک جوانهای بی تجربه را کثرت کنند در صورتی که به عقیده بنده مادام که منتظرین خدمت در وزارت مالیه هستند و در بین آنها محاسب و منشی هست وزارت مالیه حق نداشته باشد این اشخاص بی سابقه را کثرت نماید مقصود بنده این است دیگر بسته به نظر آقایان است.

مخبر — پیشنهاد آقای یاسائی از نقطه نظر نتیجه طرز خوبی است ولی در طرز نوشتن آن یک قدری بیشتر باید دقت شود. بنده تقاضا میکنم این هم در ضمن سایر پیشنهادات به کمیسیون مراجعه شود.

رئیس — پیشنهاد آقای مدرس.

(به شرح ذیل خوانده شد)

ماده الحاقیه — دو خمس دیگر از وجوه متقاعدین ممکن است ضمیمه سه خمس مؤسسه رهنی شود و در این صورت همیشه باید معادل یک خمس در صندوق مؤسسه نقد موجود باشد.

رئیس — آقای مدرس. (اجازه)

مدرس — عقیده من این است که این قانون یک قانون نافع است و حقیقتاً می شود تصدیق کرد در اول قدمی که مجلس برداشت خدمت بزرگی به مملکت و به اقتصاد کرد بواسطه اینکه بتدریج این وجوه تقاعد زیاد میشود و این بانک یک خیلی معتبری میشود از برای رفاهیت مردم و بنده چون در مقدماتش اینجا نبودم شاید بعضی مذاکراتی شده است که بنده مستحضر نیستم لکن عقیده بنده این است که دو خمس دیگر از وجود تقاعد که شنیده ام در بانک هست ضمیمه این سه خمس بشود برای اینکه چهار روز دیگر که گذشت این سه خمس به قرض داده میشود و شاید انشاء الله موفق شوند در ولایات هم این مؤسسه را تشکیل بدهند به این جهت بنده بعد از آنکه دیدم این یک کار

خوبی است این پیشنهاد را کردم که ثانیاً دولت محتاج نباشد یک لایحه برای آن دو خمس پیشنهاد کند و ممکن است آن دو خمس دیگر را به این سه خمس ضمیمه کنند ولی همیشه یک خمس پول نقد در مؤسسه باشد که اگر بخواهند از بابت تقاعد حواله کنند این یک خمس نقد در مؤسسه باشد و در واقع صندوق مؤسسه رهنی صندوق تقاعد است و اگر یک خمس را صدی نه بدهد بهتر از این است که دو خمس را به صدی چهار در بانک نگاه دارد. حالا دیگر بسته است به نظر آقایان.

مخبر — بنده قبول میکنم.

رئیس — آقای یاسائی. (اجازه)

یاسائی — بنده با پیشنهاد آقای مدرس مخالفتی ندارم جز اینکه در ماده دوم یا سوم رأی دادیم که سه خمس از وجوه تقاعد در این مؤسسه باشد حالا اینجا علیحده رأی بدیم که دو خمس دیگر اضافه شود به عقیده بنده از نظر قانون نویسی ناپسند است و بهتر این است آقای مخبر موافقت فرمایند که این پیشنهاد هم به کمیسیون مراجعه شود.

رئیس — مقصود آقای مخبر هم از قبول گویا ارجاع به کمیسیون بود؟

مخبر — بلی تقاضای ارجاع به کمیسیون میکنم.

رئیس — فعلاً چیزی برای دستور نداریم. اگر آقایان موافقت فرمایند جلسه را ختم کنیم. جلسه آینه روز پنجشنبه سه ساعت ونیم قبل از ظهر. دستور اولاً راپورت کمیسیون بودجه راجع به سواد و پیشنهادهائی که به کمیسیون برده شده است در خصوص همین مؤسسه رهنی. ثانیاً خبر کمیسیون سبکرات راجع به آقای شیروانی در موضوع مهاجرت. ثالثاً خبر کمیسیون سبکرات راجع به طرح جمعی از آقایان در موضوع خریداری مستمریات. دو فقره شهریه هم هست که یکی برای ورثه مرحوم آقا شیخ عبدالنبی و یکی هم برای ورثه مرحوم نصر است.

(مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی — سید محمد تدین

منشی — سید ابراهیم ضیاء منشی —